

תשרי, תשע"ט

דגשים בניהול וניווט כיתה באקדמיה

בעיית משמעת מוגדרת כהתנהגות אשר נתפסת על ידי המורה כיוצרת איום או כמפריעה למהלך השיעור. בעיית משמעת היא עניין סובייקטיבי. חשוב לבחון מה נתפס מפריע גם בעיני הסטודנטים ולא רק בעיני המרצה (בר ופרנק, 2008)

דוגמאות לבעיות משמעת: פטפוטים, איחורים או יציאה מוקדמת, ארגון ליציאה בדקות האחרונות של השיעור, חוסר כבוד, נוכחות לא סדירה בשיעורים, הגשת בקשות להארכת מועד הגשה

גורמים המכבידים על התמודדות עם בעיות משמעת

פחד מאובדן שליטה, סקרי הוראה- " הם יורידו לי במשוב", תפיסת המרצים בנוגע לאחריות ללמידה- " הסטודנטים מבוגרים ואני לא שוטר", קושי ללמד בכיתות גדולות והטרוגניות- " מקבלים את כולם ואני לא יכולה להתמודד עם הפערים האלה", חוסר תמיכה מהארגון, האשמה עצמית, חוסר ידע מה לעשות .

דרכי התמודדות שגויות עם בעיות משמעת

ויתור וסלחנות

שימוש בסמכות מופרזת

חוסר עקביות באכיפת כללים שהמרצה קבע

מה מסייע למנוע בעיות משמעת?

- **הוראה טובה**- ארגון הקורס, הסברים ברורים, קצב מאוזן, גיוון, עניין, התלהבות ואתגר אינטלקטואלי.
- **עידוד למידה פעילה**- באמצעות שיתוף הסטודנטים במהלך השיעור
- **תיאום ציפיות** - מהתנהגות הסטודנטים בשיעור, שמירה בעקביות ובקפדנות על הכללים שנקבעו.

- **טיפול קשר אישי** – פורומים, מייל, שעות קבלה (בגבולות סבירים ללא ווטצאפ, למשל)
- **מודעות ובדיקה עצמית** - בחינה מה טעון שינוי אצלי כמרצה?
- **יחסים טובים עם הלומדים** - יחס נאות ואכפתי תוך שמירה על גבולות הולמים
- **ניהול כיתה יעיל** - הגדרת גבולות וכללים, שמירה על הכללים, טיפול בבעיות שנוצרות.

(Sorcinelli אצל פרסקו, 2010)

ניתן למיין את בעיות המשמעת לשתי משפחות

- **משפחת התוכן** - רלוונטיות, שפה, הבנה, רצף ההוראה, לימוד מקיף של הנושא(הספק)
 - **משפחת התהליך** - יחסים, דינמיקה, אקלים מכבד, הקשבה, ניהול כיתה-איחורים, חיסורים, עמידה בלוח אקדמי, משמעת.
- יש לזכור שתכלית ההוראה הינה בוגרים המכירים בחשיבות הלמידה כאורח חיים (life long learning), בעלי יכולות ללמידה עצמאית, בעלי מיומנויות לחשיבה ביקורתית

מענים אפשריים לאתגרים בתחום התוכן:

- **רלוונטיות** - שילוב אקטואליה, מתן דוגמאות מחיי הסטודנטים
- **שפה** - מודעות לכך שלחלק מהסטודנטים עברית אינה שפת אם, הסברים בשפה פשוטה, הזמנת הסטודנטים להסביר במילים שלהם, שאילת שאלות ע"י המרצה מעת לעת על מנת לבחון הבנה
- **רצף ההוראה** - תכנון רצף הקורס במהלך תכנון וכתיבת הסילבוס
- **לימוד מקיף של הנושא** - הגדרת נושאי ליבה מושגי ליבה לקורס

מענים אפשריים בתחום התהליך והדינמיקה בכיתה

תיאום ציפיות - מתחיל בסילבוס הקורס, הקדשת זמן לתיאום ציפיות במפגש הראשון (ראו קובץ ניפרד)

התמדה והקפדה על המדיניות אותה קבענו

ביסוס יחס מכבד בקבוצת הלימוד

מוצע להבחין בין התנהגות המפריעה לסטודנטים להקשיב למרצה - כגון:
פטפוטים, איחורים להתנהגות שאינה מפריעה לסטודנטים להקשיב למרצה -
כגון: קריאת עיתון, שינה (בתנאי שלא נוחרים) (Felder & Brent, 2000)

שימו לב: כל התייחסות תהפוך התנהגות לא מפריעה להתנהגות מפריעה

ולכן מוצע להתעלם ולא לנהל את הטיפול בנוכחות קבוצת הלומדים ניתן לשוחח עם הסטודנט בארבע עיניים מחוץ לכיתה

עומת זאת בהתנהגות מפריעה התעלמות אינה אופציה כי התעלמות תוביל להתפשטות התופעה עד יציאה משליטה

בנוסף, הנכם מוזמנים לפנות לצוות המרכז לקידום הוראה להתייעצות וסיוע באופן אישי ודיסקרטי

בברכה

ד"ר גילה יעקב

ראש המרכז לקידום ההוראה

gilay@yvc.ac.il

המסמך מבוסס על המקורות הבאים:

בר יוסי ופרנק מוטי (2008) "ניהול כיתה וטיפול בבעיות משמעת" על הגובה ,
גיליון 7, עמ' 8-12.

דנמן מרייט (2009) "איך להרצות באופן שלא יישכח" על הגובה, גיליון 8, עמ'
29-31.

נילסון לינדה (2010) "התמודדות עם התנהגויות מפריעות של סטודנטים" על
הגובה, גיליון 9, עמ' 9-11.

רוס ולרי (2008) "מרצים טובים אך כיתות גרועות – מה ניתן לעשות?" על הגובה
, גיליון 7, עמ' 62-64.

Felder,R.,Brent,R.(2000)All in a day's Work. Chem. Engr.

Education,34(1),66-67.